

ปัญหากฎหมายการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค

: ศึกษากรณีธุรกิจที่มีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่¹

ชญากรลักษณ์ จันครา²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค โดยศึกษากรณีธุรกิจที่มีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ เนื่องจากในปัจจุบันการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรได้มีการพัฒนารูปแบบของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มีความซับซ้อนทันสมัยมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อโดยวิธีการต่างๆ ซึ่งรูปแบบการหลอกลวงหนึ่งในนั้นคือขบวนการหลอกลวงอย่าง "แชร์ลูกโซ่" ซึ่งอยู่คู่กับสังคมไทย ทุกยุค ทุกสมัย และไม่เคยห่างหายไปไหน แม้ปัจจุบันเราจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังมีหลายคนหลงเชื่อไปกับกลุ่มมิจฉาชีพเป็นจำนวนมาก

ปัจจัยของการเกิดธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เกิดจากการปรับตัวในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซา นอกจากจะต้องประหยัดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังต้องเร่งหารายได้เสริมเพื่อความอยู่รอดของแต่ละครอบครัว นับว่าเป็นปัจจัยหนุนให้ธุรกิจแชร์ลูกโซ่เติบโตอย่างแพร่หลาย แม้ว่าสังคมไทยได้รู้จักพิษภัยของแชร์ลูกโซ่เป็นอย่างดี แต่เมื่อเกิดความขัดสน ก็จำเป็นต้องดิ้นรนหารายได้ ประกอบกับความอยากได้อะไรที่มีมากเกินไปจนลุลกลามกลายเป็นความโลภ จึงทำให้จำเป็นต้องแสวงหาทุกแนวทาง แชร์ลูกโซ่จึงกลายเป็น “ทางออกฉุกเฉิน” ของการแสวงหารายได้แบบง่ายๆ ที่ดูคล้ายมีความเสี่ยงน้อยกว่าการเล่นหวย หรือการพนันอื่นๆ จากเหตุผลดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ยังเกิดการหลอกลวงตามกรณีดังกล่าวในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะตกอ่ำให้เห็นถึงจุดแข็งของแชร์ลูกโซ่ที่เข้าถึงประชาชนได้ง่าย เนื่องจากการขยายตัวนั้นจะเกิดขึ้นจากวง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภค: ศึกษากรณีธุรกิจที่มีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แคบๆโดยใช้วิธีแนะนำ “ปากต่อปาก” จากเพื่อนคนใกล้ชิดแล้วค่อยๆ ขยายตัวเป็นวงกว้างแล้วยังเป็นภาพสะท้อนว่าเมื่อเศรษฐกิจไทยซบเซา ก็มักจะเกิดกรณีแชร์ลูกโซ่กลับมาอีกครั้งในสังคมไทย

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะแชร์ลูกโซ่นั้น กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีความล้าสมัย ไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน ขาดกลไกคุ้มครองเจ้าหน้าที่หรือประชาชนในการถูกผู้ต้องหาฟ้องร้องดำเนินคดี กรณีที่เข้าตรวจสอบ จับกุม หรือแจ้งเบาะแสการกระทำ ความผิดของผู้ต้องหา ขาดระบบตรวจสอบแจ้งเตือนการลงทุน รวมถึงประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ขาดหน่วยงานกลางในการบูรณาการป้องกันปราบปราม และช่วยเหลือประชาชนผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวงในความผิดลักษณะแชร์ลูกโซ่ ซึ่งในปัจจุบัน ก็ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ที่จะมาบังคับใช้และกำหนดองค์ประกอบ การกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ รวมถึงมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันมีลักษณะ แชร์ลูกโซ่ หากมีกฎหมายที่ชัดเจนก็จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มี ลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่ให้มากขึ้น

จากการศึกษาประเด็นปัญหาการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรมีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่ ซึ่งพบว่า บทบัญญัติกฎหมายที่นำมาบังคับในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบในกรณีต่างๆ ได้ ดังนั้นจึงควร วิเคราะห์ถึงปัญหาทางด้านกฎหมายซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่หนึ่ง เรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคอันพึงจะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับ การเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ บริโภคไว้โดยชัดแจ้ง ทำให้ผู้บริโภคไม่ทราบถึงสิทธิหน้าที่และบทลงโทษตามกฎหมาย ขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรที่มีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่

แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะได้มีการกำหนดสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับการ คุ้มครองไว้ อย่างไรก็ตามข้อกำหนดการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคดีังกล่าว ก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้บริโภค เกิดความตระหนักถึงหน้าที่ในการที่จะใช้ความระมัดระวังมากพอ และยังไม่มีความหมายเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง แชร์ลูกโซ่ แต่โดยทางทฤษฎีเกี่ยวกับผู้ซื้อต้องระวังสามารถนำมาปรับใช้กับความรับผิดชอบของผู้เสียหายโดย ทฤษฎีเกี่ยวกับ “ผู้ซื้อต้องระวัง”(Caveat Emptor) คือ ผู้ซื้อจะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับมอบสินค้า จะต้องตรวจสอบสินค้าและการให้บริการให้ครบเสียก่อน หากไม่ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นแล้วผู้ขายย่อม ไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 473 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชัย ซึ่งบัญญัติถึงข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการหรือผู้ขายเอาไว้ว่าไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีที่ผู้

ซื้อได้รู้อยู่แล้ว แต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แก่วิญญูชน เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีดังกล่าวแล้ว รัฐย่อมไม่ต้องให้ความคุ้มครองเยียวยาความเสียหายดังกล่าวได้ ซึ่งประกอบกับ มาตรา 473 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเห็นได้ว่าหากไม่ใช้ความระมัดระวังหรือประมาทเลินเล่อ รัฐไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว เพราะทำให้รัฐเกิดความเสียหาย โดยจะต้องเสียเงินมหาศาลในการเยียวยาผู้เสียหายดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เกิดจากการขาดความระมัดระวังของผู้เสียหายเอง

ประเด็นปัญหาที่สอง การโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจอันเป็นข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 และ มาตรา 23 ซึ่งบทบัญญัตินี้มุ่งเน้นไปที่ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาเป็นสำคัญ ไปไม่ได้กล่าวให้ครอบคลุม “รูปแบบพฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม” จึงทำให้ผู้ประกอบธุรกิจในลักษณะที่มีแชร์ลูกโซ่นั้นโฆษณาโดยเน้น “เนื้อหา” มากกว่า “รูปแบบ” กล่าวคือ จะเน้นการโฆษณาให้เห็นถึงผลตอบแทนที่สูง โดยไม่ได้กล่าวถึงที่มาหรือรูปแบบวิธีการลงทุนว่า นำเงินลงทุนดังกล่าวไปลงทุนในธุรกิจอะไร มีวิธีการขายกิจการหรือบริหารธุรกิจอย่างไร ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจบางรายมักจะแสดงตนว่าเป็นผู้บริโภครอง และโฆษณาเพื่อให้น่าเชื่อถือว่าตนนั้นเป็นผู้บริโภคได้ลงทุน และได้รับผลตอบแทนจริง ไม่มีการหลอกลวงใดๆ เพื่อให้บุคคลอื่นคล้อยตาม โดยอาศัยการมีสถานะเดียวกันกับผู้บริโภค ถือว่าการโฆษณาจูงใจด้วยวิธีที่บิดเบือนต่อการตัดสินใจในการร่วมลงทุนของผู้บริโภค

ทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น ไม่ได้กำหนด “มาตรการระงับการโฆษณา” ซึ่งหากมีมาตรการระงับการโฆษณานี้จะช่วยควบคุมการโฆษณาและลดการเผยแพร่ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง อันจะนำมาซึ่งการถูกหลอกลวงของผู้บริโภค โดยตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ “บทบาทของรัฐในการที่จะต้องดูแลประชาชน” (Paternalism) คือ การที่รัฐใช้อำนาจของรัฐเพื่อความสงบเรียบร้อยภายในสังคม รัฐย่อมมีอำนาจในการแทรกแซงเอกชน เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันประชาชนของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมาย การกำหนดข้อบังคับ รวมถึงการกำหนดบทลงโทษ

ประเด็นปัญหาที่สาม การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกรณียื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิในคดีแพ่ง เพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหาย ตาม มาตรา 49 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้วางหลักว่า ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายเป็นผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นำทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไปค้ำหรือชดใช้คืนแก่ผู้เสียหาย ซึ่งเกิดปัญหาคือเมื่อมีการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้เสียหายเกิดขึ้นหน่วยงานรัฐต้องเข้ามาคุ้มครองผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ในทางปฏิบัติกลับส่งผลให้

ผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งกลับมาเป็นผู้เสียหายซ้ำอีก กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายทราบว่าตนได้รับการคุ้มครองสิทธิจากหน่วยงานของรัฐ แม้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของตนเองผู้เสียหายก็สามารถมาขึ้นคำร้องเพื่อคุ้มครองสิทธิได้เรื่อยๆ ทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวว่าจะเกิดความเสียหายแก่ตนเอง เพราะเนื่องจากมีรัฐที่คอยเยียวยาความเสียหายให้แก่ตนทุกครั้ง โดยในมาตรา 49 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมถึง “ขอบเขตการคุ้มครองในกรณีที่มีผู้เสียหายกระทำความผิดซ้ำ” จึงทำให้มีผู้เสียหายรายเดิมกลับมาขึ้นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิอีก ก่อภาระให้แก่ภาครัฐเพิ่มมากขึ้นในการที่จะเยียวยาผู้เสียหายโดยที่ไม่มีเหตุอันสมควร

ประเด็นปัญหาที่สี่ ความรับผิดชอบของผู้อยู่ในเครือข่ายธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ ตาม มาตรา 3 นิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจ” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 บทนิยามดังกล่าวจะไม่ได้กล่าวถึง “ผู้อยู่ในเครือข่าย” หรือ “แม่ข่าย” ซึ่งทำให้เกิดการตีความหมายคลุมเครือ ไม่ครอบคลุม ทำให้ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายหรือแม่ข่ายอ้างว่าตนเป็นผู้เสียหาย โดยอ้างว่าผู้ประกอบการไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนให้กับตนเช่นกัน หรือบางกรณีแม่ข่ายอ้างว่าตนไม่ทราบว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการหลอกลวงผู้บริโภคและเข้าใจว่าเป็นการประกอบธุรกิจในรูปแบบหนึ่งเท่านั้น จึงทำให้แม่ข่ายที่ทราบถึงข้อบกพร่องทางกฎหมายอ้างว่าตนนั้นเป็นผู้เสียหายเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากการกระทำความผิดและให้ตนได้รับการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายเหมือนดังตนเป็นผู้บริโภคคนหนึ่งด้วยเช่นกัน

ในเรื่องคุ้มครองสิทธิทางคดีแพ่ง มาตรา 3 ตามระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานและไม่อาจดำเนินการเพื่อขอคืนทรัพย์สินหรือชดเชยคืนความเสียหายดังกล่าวได้ตามกฎหมายอื่นหรือดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล” ในทางปฏิบัติผู้ที่อยู่ในเครือข่ายหรือแม่ข่ายนั้น มักอ้างว่าตนเป็นผู้เสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐาน เพื่อให้ตนได้รับการชดเชยคืนความเสียหายเนื่องจากนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” ไม่ได้บัญญัติถึงการจำกัดสิทธิของผู้ที่อยู่ในเครือข่ายหรือแม่ข่าย

ประเด็นปัญหาที่ห้า มาตรการลงโทษ บทลงโทษที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนในกรณีที่มีการลงทุนในธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ ซึ่งบทลงโทษที่ปรากฏอยู่ตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ นั้นยังมองว่าปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดในลักษณะต่างๆ ที่มีความสลับซับซ้อนเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐรวมถึงการลงโทษทางปกครอง

ตาม มาตรา 48 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในความรับผิดชอบทางแพ่งซึ่งมีเฉพาะการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งหน่วยงานของรัฐไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายได้เต็มจำนวน เนื่องจากไม่สามารถสืบทรัพย์ของผู้กระทำความผิดได้ เพราะเกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดได้โยกย้าย ขาย หรือโอนทรัพย์สินไปยังที่อื่นหรือโอนไปยังต่างประเทศ ทำให้ยากต่อการติดตาม ทำให้ไม่สามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวกลับมาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้เสียหายได้เท่าที่ควร เพราะประเทศไทยไม่ได้เป็นคู่สัญญา หรือภาคีในอนุสัญญาต่างตอบแทนเพื่อการบังคับคดีระหว่างประเทศใดๆ ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ต้องการจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินในต่างประเทศ เจ้าหน้าที่จะต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ในประเทศที่ลูกหนี้มีทรัพย์สินนั้นๆ ตั้งอยู่เท่านั้น

รวมถึงโทษทางปกครอง ที่ยังไม่มีความรับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลควบคุมธุรกิจแชร์ลูกโซ่โดยตรง ไม่มีมาตรการตักเตือน รวมถึงการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ซึ่งไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งรัฐมีอำนาจในการตรากฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ได้ ดังนั้นรัฐควรออกกฎหมายเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมตรวจสอบธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ดังกล่าว โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 วรรคสอง และ มาตรา 61 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กล่าวถึงสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ซึ่งการร่างกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใหม่จะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานหน้าที่มีความรวดเร็วสะดวกยิ่งขึ้น และเป็นดำรงความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายได้มากที่สุด

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะแบบแชร์ลูกโซ่ ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ผู้บริโภคพึงจะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการ ควรให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับ “สิทธิหน้าที่ของผู้บริโภค” อันพึงจะต้องใช้ความระมัดระวังในการรับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้า และควรบัญญัติถึงข้อกำหนด “ขอบเขตของการคุ้มครองผู้เสียหาย” เพิ่มเติมในบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในกรณีที่ผู้เสียหายจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้ตนเองนั้นได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สิน โดยกำหนดไม่ให้รัฐให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้น หรืออาจบัญญัติกฎหมายเฉพาะเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่

เพื่อให้่ายต่อการควบคุมอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และง่ายต่อการควบคุมผู้บริโภคที่จะตกเป็นเหยื่อของธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ดังกล่าว

2. ผู้ประกอบธุรกิจต้องไม่โฆษณาอันเป็นข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง มาตรา 22 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ควรกำหนด นิยาม “พฤติกรรมทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม” ว่ามีลักษณะอย่างไร หรือมีวิธีการอย่างไร และการโฆษณาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวนี้ ได้รวมถึงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจด้วยเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมและชัดเจน เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคให้มากที่สุด และควรเพิ่ม “มาตรการระงับการโฆษณา” เข้าไปในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ประชาชนส่วนรวม หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ

3. กำหนดมาตรการการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย เพื่อลดปัญหาของผู้เสียหายที่จะกระทำผิดซ้ำ ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมถึงขอบเขตการคุ้มครองในกรณีที่มีผู้เสียหายกระทำความผิดซ้ำ เพื่อให้ผู้เสียหายตระหนักถึงความเสียหายอันเกิดจากการเข้าร่วมธุรกิจที่มีลักษณะแชร์ลูกโซ่ และใช้ความระมัดระวังมากขึ้น

4. กำหนดความรับผิดชอบของผู้อยู่ในเครือข่ายธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ควรบัญญัตินิยามของ “ผู้ประกอบธุรกิจ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ให้ครอบคลุมถึง “ผู้อยู่ในเครือข่าย” หรือ “แม่ข่าย” เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายหรือแม่ข่าย เพื่อให้แม่ข่ายมีหน้าที่และความรับผิดชอบเหมือนกับผู้ประกอบธุรกิจ ตามคำนิยามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และเห็นควรบัญญัตินิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ใน มาตรา 3 ของระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน เพื่อจำกัดสิทธิของแม่ข่ายในการยื่นคุ้มครองสิทธิทางคดีแพ่ง ป้องกันมิให้ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายหรือแม่ข่ายอ้างว่าตนเป็นผู้เสียหายมายื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิในคดีแพ่ง

5. เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ควรให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกภาคีในอนุสัญญาต่างตอบแทนเพื่อการบังคับคดีระหว่างประเทศใดๆ เพื่อให้่ายต่อการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในต่างประเทศ ลดการฟ้องคดีฟ้องเป็นคดีใหม่ในประเทศ เป็นการลดขั้นตอนการยึดและอายัดทรัพย์สิน เป็นดำรงความยุติธรรมแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด และเห็นควรร่างกฎหมายขึ้นมาฉบับใหม่ เป็นกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะแชร์ลูกโซ่ โดยอาศัย มาตรา 61 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้กระทรวงยุติธรรมกำหนดองค์ประกอบกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ มาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันมีลักษณะแชร์ลูกโซ่ จัดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่

การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนช่วยเหลือแชร์ลูกโซ่และการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดอันมีลักษณะแชร์ลูกโซ่และบทกำหนดโทษ

จากสภาพของปัญหาทางด้านกฎหมายที่กล่าวมานี้ หากได้รับการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายใน ส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำในลักษณะแชร์ลูกโซ่ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคอันพึงจะต้องใช้ ความระมัดระวัง การโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจ การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ความรับผิดชอบของผู้อยู่ใน เครือข่ายธุรกิจแชร์ลูกโซ่ และมาตรการในการลงโทษให้ชัดเจนขึ้น อาจจะทำให้ปัญหาจากการถูกหลอกลวง จากผู้ประกอบธุรกิจได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นและอาจจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คาราพร ถิระวัฒน์. กฎหมายสัญญาสถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

วีระพงษ์ บุญโสภิต และสุพัตรา แผนวิจิต. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime). พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.

ระเบียบคณะกรรมการธุรกรรม ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559.

สิทธิโชคทริโชค วิจารณ์สันติกุล. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สิทธิของผู้บริโภค. Online Available URL:

<https://www.ocpb.go.th>.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. พฤติการณ์ของการกระทำความผิดมูลฐาน. Online Available URL: <http://www.amlo.go.th>.

สรธร สระศรี. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคด้านสัญญาตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค: ศึกษา กรณีสัญญาสำเร็จรูป. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2549.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. พฤติกรรมผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.